

Szerkesztői iroda:
Nagy-Enyeden
A KIADÓHIVATALBAN
hová
a lap szellemi részét illető
közlemények küldendők.
Kiadóhivatal:
Wokál János könyvkereskedése
hová
az előfizetések és hirdetések
bermésen küldendők.
Kéziratok nem adatnak vissza.

KÖZÉRDEK.

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Előfizetési feltételek:
helyben házhoz hordva vagy
vidékre postán küldve
egész évre 4 frt,
fél évre . . . 2 frt,
negyed évre 1 frt.
Hirdetmények díja:
3 hasábos petit-sorért, vagy
ennek helyéért 5 kr.
Bélyegdíjért külön 30 kr.
Nyílttér szora 15 kr.

A nagyenyedi iskola-ügyhöz.

II.

Mult cikkünkben kifejezést adtunk azon min-
denki által átértett helyzetnek, hogy Nagy-Enyed
város elemi iskolái sem nem megfelelően épültek,
sem nem elegendők a tankötelesek befogadására;
most már számokkal is illusztrálhatjuk állításunkat.
Városunkban az elemi iskola tankötelesek száma
volt a lefolyt tanévben 294 fiu és 288 leány, ezek-
ből járt a városon levő összes iskolákba 204 fiu
és 179 leány, nem részesült oktatásban 90 fiu
és 109 leány. A fiuk közül 87 a Bethlen-főtanoda
elemi és középtanodái osztályait látogatta, a hol a
vidékiek kiszorítása nélkül többnek tanulhatására
az eddigi népességi arányokat tekintve, nem is
számíthatni; 38 a polgári fiuiskola előkészítő osz-
tályába járt, de ez osztály felállítására csak ideig-
lenes kisegítés volt, mely már a jövő évre a pol-
gári iskolai tanerőknek az osztályok szaporodásával
elfoglaltatása folytán nem áll rendelkezésre.

Lássuk tehát, hogy tulajdonképeni felekezeti
elemi iskoláink hány fiuöndevendéket fogadhatnak be.
A róm. kath. fiuiskola két osztály 69 □ méter ter-
ületű, szabályszerű magassággal, a luth. iskola
33 □ méter 2.85 m. magasságu, a gör. kath. iskola,
mely csak 2 méter magas egészségtelen és sötét
házikó, 26 □ méter területű. — e két iskola vegyes
iskola lévén, a területnek csak fele vehető fiak ré-
szére számításba, tehát a kettőből 29 □ méter.
Összes terület a 3 iskolában 98 □ méter, mely te-
kintve a két utóbbi iskola tanszobája törpeségét,
csak szűken 100 gyermek befogadására elegendő.
Mind a róm. kath., mind a luth. iskolában éven-
kint mintegy 40 vidéki gyermek tanul s így a
városiakból csak 60-nak marad hely, ehhez hozzá-
véve a collegiumban tanuló 87-et s a polg. iskola

első két osztályában tanulható 60-at, mely számra
csak úgy számíthatni, ha lesz elemi iskola, hol a
4 osztályt végezzék. — még mindig 90 fiu
tanköteles nincs hová járjon.

A leányokkal még rosszabbul állunk. Ezek ren-
delkezésére áll a ref. elemi leányiskola, melynek
területe 46 □ méter, de csak 2 méter magas s így
legfeljebb 46 gyermeknek van benne elégséges le-
vegő s ebben a lefolyt tanévben 84 növendék szo-
rongott; a róm. kath. leányiskola 35 □ méter, de
csak 2.25 méter magas s e miatt legfeljebb 25
gyereket fogadhat be, még ha a jelenleg megürült
92 frt fizetési tanítói állomásra alkalmas egyént
lehetne is kapni, a luth. és gör. kath. vegyes is-
koláknak fele területe (mennyiben utóbbi közegész-
ségi tekintetből be nem záratnák) 29 □ méter leg-
feljebb 30 leányra elég s így összesen alig 100
leány tanköteles tanulhat e négy iskolában, mely-
hez számítva a polgári leányiskola első és második
osztályára eső 80-at, (szintén feltéve, hogy legyen
honnan emnyi ide átlépheten), még 110 tanköteles
leány számára nem lenne teljességgel hely. —
Hátha egészségügyi viszonyaink jobbrafordultával
a tankötelesek most megítédelte száma remélhető-
leg már egy évtized alatt 20—30 %-kal gyarapodik?

Az elősorolt adatok eléggé bizonyítják, hogy
az esetben is, ha felekezeteink meglévő iskoláikat
fenn kívánják és tudniak is tartani, tovább el nem
odázható, hogy a város törvényrendelettel kötelezett-
ségének községi elemi iskolák állításával eleget
tegyen. S hogy e kötelezettségének Nagy-Enyed
város művelt és áldozatkész képviselőtestülete ele-
get fog tenni, azon kételkednünk nem szabad, —
hogy miként, legyen szabad az érdeklődők figyel-
mét a következő igénytelen nézetünkre felhívni.

Mint a nevelésügy igaz barátjának vita tár-
gyává nem tehető elvként kell elfogadnunk, mi-

szert az annak idejében oly nagy lelkesedéssel,
az állam bőkezű hozzájárulásával megalapított, de
éppen az alap hiányában ki nem fejlődhetett pol-
gári iskolánk fentartandó s fiuosztályában növen-
dékeinek életpályát nyújthatólag VI. osztályúvá nö-
velendő. Azonban éppen azon körülmény folytán,
hogy a polgári iskola fennállása városunkban nem
csak a városi lakosság, hanem a vidéki magyar-
ság, sőt más ajku honfitársaink is jól felfogott ér-
deke, ha a város számbavéve erőit, azon tudatra
jutna, hogy az elemi iskolák szervezése és fenn-
tartására kellő kiadásokon felül, a polgári iskolá-
hoz eddigi mérvben hozzájárulást nem bírnia meg,
a legmértányosabban kérheti és megvárhatja a ma-
gyar államtól, hogy a város részéről némi dologi
szükségletekre nyújtható segítség mellett, ezen nagy
vidéken nemzeti missiót is teljesíthető intézet évi
fenntartását, legalább határozott időre, a várostól
átveszi. Ha ez megnyerhető, akkor a szükségnek
megfelelő elemi iskolákat magunk emberségéből is
felállíthatjuk.

Lássuk e tekintetben mennyire van okvetlen
szükségünk. Miután polgári fiu- és leányiskolánk
van, teljes 6 osztályú iskola berendezésére nem
kell terjeszkednünk, miután a 4-ik osztályt bevé-
gezve a növendékek tanköteles koruk bevégeztéig
a polgári iskola első osztályába járhatnak. Tehát
elégséges egy külön fiu- és egy külön községi leány-
iskolát 4 osztálylyal berendezni. A fiakra nézve
azon kedvező helyzetben vagyunk, hogy a város
központján lakó vagyonosabb szülék gyermekeiket
a Bethlen-főtanodában minden osztályban külön
tanítóval bíró elemi iskolába küldhetik, s így inkább
a szegényebb polgárság és napszámos osztály fiai
számára kell a községi fiu elemi iskola, mely e
körülmény folytán valószínűleg jó ideig tulnépes
nem levén, két tanteremben két tanító vezetése

TÁRCZA.

D A L. *)

— Ajánlva Dessewffy Gizella és Posevitz Aranka kisasszonyoknak, a
tillinkó és zongora ügyes kezelőinek. —

A mióta megláttalak tégedet
A szívemben hordozom a képedet . . .
Megöl engem a szerelem s bubánat,
Fáj a szívem, sir a lelkem utánad . . .

Bárhol vagyok csak te vagy az eszembe!
Bírásoodért köny fakad a szemembe,
Vigasztalj meg kedves lánykám hogy szeretsz,
Nélkülem már ugys boldog nem lehetsz . . .!

Mióta téged láttalak
Gondolsz-e rám te szép alak?
Mióta elbeszélhetém:
Szeress miként szeretlek én!

Oh nézd! sötét az életem
Küldj egy reménysugárt nekem,
Mely fényt mosolyg élttem egén . . .
Szeress miként szeretlek én!

Ha majd az óra ütni fog
S az „Isten-hozzád“ fölzikog,
Feléd eseng egy érzemény:
Szeress miként szeretlek én!

Bánczatóvi Zandirhám.

*) A közkezdveségű szöveg nélküli Verbőzei csárdás dallamára írva.

Mikor mi egy este a beamterek inye sze- rint hazaflaskodtunk.

(Vége)

De már azt, hogy mi újságot ne olvasnánk, minden
önmérsékletünk mellett sem bírtuk szónéklül hagyni s D.
J. ki is jelentette, hogy ő bizony néha olvas újságot. Ő
ugy mond, újság olvasás nélkül nem tudna élni.

— Ő is inkább csak nézi, mint olvassa az újságot,
mondá F. S., sietvén a dolgot helyre hozni.

— Aztat jal is tesznek az urak, hódj nem olvasnak
nak az újságot, — mondá B. ur. — Azokbán mind ha-
zugságokat van írva. Hanem az már nem házugság, hódj
ha-bo-runk lesz. Mienk császár az Emmánuel Viktornak
megízent a ha-bo-ru. Aztat az Emmánuel Viktor van egy
lump, ein vagabund, aztat mienk vitéz armád hamar meg-
ver a rongyos taliánt.

— Hogy is mer a rongyos talián kikötni velünk.
Na, hiszen az isten legyen irgalmas neki. Ki kapja ő töl-
lünk a magáét, csak velünk kössen ki. A Viktor Emma-
nuel serege a mi hadseregünknek egy frustukra sem lesz
elég. — jegyeztük meg a B. ur nyilatkozatára, mely meg-
jegyzésünk B. urnak igen tetszett. Látszott rajta, hogy
velünk nagyon meg van elégedve, mit abból is következtet-
tethetünk, hogy még pohárkocczintásra is felhívott, mi
pedig nem volt szokása. Ezt ő idővesztegetésnek tartotta
s ha mégis tevő, nála a legnagyobb megelégedés, bizalom
jele szokott lenni.

Házigazdánk aggodalma is hovatovább mind jobban
oszlott, látván B. ur bizalmas, leereszkedő magatartását.
Többé már nem igyekezett minket olyan fegyelem alatt
tartani, mint azelőtt. Hinni kezdte, hogy a D. J. jöhírei
alapián imént folytatott nagyhangu, vérmes politizálásun-
kat már elvisszük szárazon, nem helyeznek azért a hű-
vőse. — Már nem bánta, ha B. ur politizálásába bele is
szólunk, mit mi növekedő bizalommal s valjuk meg azt

igazat: egy jókora adag hamiskodással meg is tevünk.
Általán az eleitől fogva mulatságos helyzet hovatovább
mind mulatságosabbá vált. Arra nagyon ügyeltünk, ne-
hogy B. urnak ellent mondjunk, részint hogy F. S. felett
velünk éreztetett szigora miatt elégtételt vegyünk, részint
mert a dolog nekünk tetszett, minket mulattatott.

— Bár én is szolgálhatnék most a vitéz osztrák
hadseregben, hogy üthetnék néhányat annak a Viktor
Emmánuelnek hátára, a miért ő velünk mer paczkázni.

B. ur meglegedett mosolylyal fogadá ugyan a ré-
szünkről jövő emez ohajtás kifejezését, de azért bölcsen
ügyelt, nehogy magunkat igen elbizzuk, nehogy igen köny-
nyű győzelmet reméljünk s ezt tartván szeméi előtt po-
litizálását így folytató tovább:

— Az igen, az igen, az Emmánuel Vikort mi meg-
verünk könnyen, hanem tугyanak meg az urak, hódj a
Nápáleon is segiteni fog az Emmánuel Viktornak. A Na-
páleon is lesz háborunk, hanem hogy minket meg-
nyugtasson, utána tevő hogy ez is nem nagy baj, — a
mienk vitéz armádiánk eztet is megver.

— Elnadrágoljuk mi Napoleont is úgy, a milyent
ő még soha sem látott, csak velünk merjen kikötni, —
mondtuk mi, aztán megtisztaltuk a francziák császárát a
kalandor, minden lében kanál titulusokkal, hogy miért
nem hagy nekünk békét, mikor mi mennyire jól vagyunk,
mennyire meg vagyunk mostani helyzetünkkel elégedvet

B. ur jóízűleg mosolygott. Tetszettünk neki nagyon.
Tetszett különösen az a nyilatkozatunk, hogy mi helyze-
tünkkel meg vagyunk elégedve, nem szükséges, hogy se-
gítsen rajtunk senki. Aztán elkezdte nekünk magyarázni,
hogy bizony mostani kormányrendszerünkkel meg is le-
hetünk elégedve, mert ők, t. i. a beamterek, milyen jól
bánnak velünk, milyen jól kiszolgáltatták nekünk az igaz-
ságot, az országot hogy rendbe szedték stb., pedig —
evő hozzá hamiskás szemhunyorítással, — a magyarok

alatt is jól berendezhető leendő. Ez iskoláink elhelyezésére a városnak alkalmas épület is áll rendelkezésére a jövő év augusztus végével megürülő tótevezai ideiglenes laktanyában, mely két tágas és világos, egyenként 60 gyermekre elegendő teremmel bír, s ugyanott a két tanító lakására is kellő épület van.

A leányiskolánál nem áll rendelkezésünkre oly kiegészítő intézet, mint a fiúk részére a Bethlen-főtanoda elemi iskolája. Sőt valószínű, hogy a felekezeti leányiskolák a községi megnyitásával azonnal megszűnnek. Itt tehát nagyszámú növendékre számított miveltebb osztály igényeit is kielégítő, osztályonként külön tanítókkal ellátott s központban fekvő intézetre van szükség. Ezért a 4 osztályú községi elemi leányiskola 4 tanteremben 4 tanteremmel állítandó be, miután a közel 300 leány-tanítványból a polgári iskola 1—2 osztályába lépők lezártásával is 200-an felüli növendékre számíthatni. Ezen iskola legerősebben a polgári leányiskolával egy telken lenne elhelyezendő.

És most már rájöttünk azon kérdésre, hogy hol és miképp lehetne emelni egy, a mai igényeknek megfelelő s a városnak is díszére szolgáló oly épületet, mely egyfelől az elemi és polgári leányiskolát, másfelől a 6 osztályú polgári fiúiskolát, természetesen utóbbit az előbbiektől elkülönített épületrészben, a jövő szükségletre is számított méretekben minden szükséges mellék-helyiségekkel magában foglalná. Mint tudjuk, Nagy-Enyed város képviselőtestülete a polgári iskola megnyitása után azonnal alkalmas telek szerzésére is gondolt s e célból vásárolta meg a buzapiacz és várszeg-utca szegletén levő saroktelket s későbbben azzal szomszédos várszeg-utcai telket 8000 forint költséggel. Igaz, hogy e két telek együtt sem mondható nagy-nak s oly szükséges iskolai kertre helyet nem szolgáltat, de tekintve egyfelől egy szabad tér és tágas utcára nézését, másfelől alacsonyabban fekvő apró melléképületek s részben kertek felett kiemelkedő fekvését, hol minden oldalról kellő világosság és szabad levegő hatolhat az épületbe, e mellett teljes központi fekvésénél fogva is a legalkalmasabbnak tekinthető a városon e célra, a melyen egy emeletes építkezéssel az összes helyiségek tágas folyosókkal s elegendő kétféle elkülönített udvarral jól beoszthatók. A hely is meg van tehát, hol egy, a mai kor igényeinek megfelelő tágas,

világos, egészséges és izléses községi iskolaépület felemeltessék, s hogy az építkezés mielőbb a megvalósulás stádiumába léphet, biztos reményt nyújt közbeesésben álló orsz. képviselőnknek is ez ügy iránti meleg érdeklődése, ki közoktatási min. kir. miniszter ur figyelmét intézetünk iránt már is megnyerte s az építéshez az állam tetemes hozzájárulása felől ígérte meg.

Méltón megvárhatjuk azért Enyed város minden jó- és szépért lelkesedő képviselő-testületétől, hogy a községi iskolaszékek, mint értesülve vagyunk, a városi népoktatás rendezése és az iskolaépítés ügyében legközelebből megteendő előterjesztéseire egyfelől sietve megkezdje a tárgyalásokat az állam lehető bőkezű segélye megnyerésére, — másrészt maga részéről is megszavazza és felajánlja a kiteremthető anyagi támogatást, annyival is inkább, mert, nem tagadhatni, hogy a múlt évtizedben másokat megelőzőleg hozott jelentékeny, de a város egyéb közérdekei által meg nem érzett áldozatai óta munkásságát egészen a város anyagi emelkedésének szentelve a köznevelés szükséglete kielégítésére figyelmet nem fordíthatott s akárhányszor aránylag sokkal csekélyebb vagyonnal bíró város által megelőztetett.

G. J.

Valami a mi társaséletünkről.

Valahányszor egyik-másik lapban olvasom, hogy a társasélet a miénknek sokkal kisebb s kevesebb anyaggal rendelkező városokban sőt helyiségekben is magasabb hullámokat vet, állandó irányt vesz, — mindannyiszor a mi egykor annyira élénk, annyi üdvös eredményre jutott, de most már elerjedett, mondhatni kihalt társaséletünk szomorú képe tűnik előmbé.

A vidéken egyre-másra alakulnak a műkedvelő társulatok s más hasonló irányú egyesületek, hogy a szépet oly alakban s azon az uton juttassák érvényre, a melyen legkönnyebben járhat a lélekbe s legkönnyebben emészthető táplálékot nyújthat annak. Nálunk az ilyen irányú egyesületek rég megalakultak s részint névleg, részint ténylegességben ma is léteznek. S ha kérdi valaki, hogy hol vannak, miben adnak életjelt magukról, azt nyeri feleletül, hogy: „tudja az isten, tán jobb időkre várnak, vagy talán már beleuntak“ stb. s azzal megyen mindenki nyugodtan a régi uton. Egyszóval itt nálunk az emberek sokkal okosabbak, praktikusabbak, sem hogy az ilyen dolgokkal vesztegetnék idejüket. És asszonyosság ezífrákkodik, nyakra-főre udvarolnak magának s szegény kis leányainak: a szívnek és kedélynek még a kegyelemkenyérből is alig jut egy-egy darabka a túlzott könnyűlétezéséből. Pedig szépek szegények! s ha jobban

táplálnák őket, még megeledhetnének; ha akadnának olyan doktorok, kik aethetikai receptekkel tultömött zsebkönyvből számukra is kitépnének egy-egy levelet, még az az egészség színe is visszatérne arcukra.

Bezzeg volt jó dolguk, míg P. K. itt volt. Ugy tele ették magukat, hogy azóta nem is gondolnak a táplálékra. Az igaz, hogy nem is kapnak. A műkedvelő társulat sem kimeríthetetlen. Még pihennie is kell egy-két esztendőig.

Aztán ott vannak az alapszabályok; abból láthatja a kinek szeme van, hogy mi a célja. Az újrári műkedvelő társulat is ezeket fogadta el. Vigyázzon ne hogy álompor legyen bennök.

Biz' így van ez nálunk. Múshol „akadémiai“ színvonalra emelkedik a társas élet; az estélyek akadémiai magaslapon pompáznak; nálunk a kedélyjárvány teljes erővel dúl Toulon túl s a doktorok nem is mozdulnak.

Ámde a társas életnek nem csak tervszerűen vezetett (mozdulatlan) mozgalmával állunk így. Még a rendes mindennapi társas élet medrében is alig csillog egy kis erecske. Meglehet, hogy ez állítás ellen hangosan tiltakozik mind a két kaszárnya. Igaz is van. Ott s néha máshol a férfiak megtalálják egymást s részeseülnek a társas élet száraz malasztjaiban. Külömben is sokkal szabadabb, korlátlanabb a társalgás pusztán férfikörben, mint nőekkel vegyes társaságban. Ez is igaz, de az sem hazugság, hogy sokkal lélekemesebb az utóbbiban, hol a két nem kieserélhet gondolatait, kölcsönösen hat egymásra s különösen a férfui nyersebb természetéről a női kezek hatása alatt lekopik az érdesség, a női kedély lágyasága, finomsága mintegy beleiszoródik a férfi szív darabosabb lüktetésébe, hogy regu-laturává váljék.

S pedig a látszat mennyre másra vall. Hogy lehet egy városra, a hol még a gyermekek is főbe lövik magokat szerelemből, azt fogni, hogy ott a két nemnek nincs egymásra kölcsönhatása. Hát hová kell annál nagyobb hatás, mintha a két nem egybe-főbe lövi magát a másik kedvéért, ki helyben, ki máshol. A jóságos ég távoztasson minden csapást, nehogy a kölcsönhatás ilyen irányban tovább haladjon s talán még az okosabbakra is elragadjon! Egy más ember, aki az életet a bölcs szemeivel vizsgálja, talán épen javunkra írja azt, a mit én a kárhözváltást sőtét szemüvegén látok; talán úgy fogja fel a dolgot: hogy mi azért nem keressük a társas érintkezést, mert oda fejlődöttünk, hogy a szépet önmagunkban is feltaláljuk.

Lehet s kell is hogy legyen mindegyikünkben a szépnak egy-egy gyémánt szeme, de az mindaddig nyers termény marad, míg a két nem közötti reudes és tervszerű érintkezés által ki nem csiszolódik.

De hát mit tegyünk, ha nem akarunk simuálni? fogják mondani a társasélet pihenő matadorai. Alkalmat kell adni nekik arra, amiből egy s más különös ok folytán kijöttek.

S ott első sorban a műkedvelő társulat van hivatva céljánál fogva sorompóba lépni.

E célra nem szükséges kizárólag a nyilvános előadásokkal okvetetlenkedni. Más — régebben és gyakorolt módon sokkal könnyebben eszközölhető az ilyesmi.

Adjátok meg a kedélynek is, a mi a kedély!

ezt a jó bánást nem igen érdemlik meg, mert a magyar egy kicsit rebell náczió.

— Na, hanem — folytatá tovább — nem baj na, megmutatnak most a mádjarak, hogy szeretnek mienk császár és nem hadjnak, hogy megverjen a talián és a Nápoleon. — Aztat is, hogy a mádjarakra a Ferencz József császár megharagudott volt, csak a Kossuth csinál, ki nem rossz ember, csak igen nagy rebell, szeret hogy csináljon az baj, aztán elfut.

Nem mernék jól állani, hogy minden loyaltitásunk mellett is B. urat méltóképen rendre nem utasítjuk, ha Kossuthot bántja, de mivel nagy hazánkfiára vonatkozó megjegyzései elég ártatlanok voltak, rá vonatkozó megjegyzését nem vettük bántásnak s megkérdeztük B. urtól: nem tudná-e nekünk megmondani, hogy Kossuth életben van-e még?

— Nem él, — felelé némi gondolkodás után, — meghót és el is temették, nem volt rossz ember csak igen nagy rebell, — tevő utána.

Jónak láttuk e hirre B. ur előtt kissé sajnálkozni, de már nevető hajlamainkon uralkodni többé alig birtuk. Miután tudtuk, hogy Kossuth friss jó egészségnek örvendő és főleg Angliában a magyar ügy érdekében lázas tevékenységet fejt ki, jól jött nekünk, hogy B. ur minő egyszerű módon tért Kossuth felett napirendre, — aztán meg, hogy feltételezte rólunk azt az ostobaságot, miként ama világszerte ünnepelt nagy emberünkről még annyit sem tudunk: életben van-e vagy meghalt — s ha mondja, neki elhisszük, hogy Kossuth meghalt és el is temették.

Azonban nagyon ügyeltünk, nehogy nevetési hajlamunk rajtuk erőt vegyen s ezáltal eláruljunk magunkat és mindent elrontunk. Nem nevetünk.

Némi szünet után, mely alatt nevetési hajlamunk fékmentésével birkoztunk, a csendet B. ur szakítá meg, kérdezvén, hogy voltunk-e mi katonák, tudjuk-e az exercirung? Elein nem birtuk elgondolni, hogy B. ur tőlünk ezt miért kérde. Megmondtuk, hogy vannak közöttünk olyanok is, kik voltak katonák, ezek tudják az exercirungot is; vannak olyanok, kik katonák nem voltak, ezek nem tudják az exercirungot sem. — Aztán vettük magunknak

azt a bátorságot és megkérdeztük, hogy a „nagyságos ur“ miért méltóztatott tőlünk kérdezni, ha voltunk-e katonák s tudjuk-e az exercirungot?

— Azért, — felelé — mert az unser Majestät fel fog hini a mádjarakat, hogy segítsenek neki megverni az Emmánuel Viktor és a Nápoleon s akor tudni kell lenni a katonák és tudni kell lenni az exercirung.

Na hiszen még csak az volt hátra, hogy B. ur ezen este állítson sorba is és kezdjen a katonai exercirungba gyakoroltatni. — Egyébiránt ha parancsolta volna, ezt is megtesszük. F. S. egyik szobája eléggé tágas volt arra, hogy haton mint a katonák sorba álljunk s kezdjünk úgy éjjel felé exercirozni. Parancsnokunk igen természetesen B. ur lett volna. — De már abba nem volt szándékunk beleegyezni, hogy ezen gyakorlat alólhízi gazdánk magát kivonja. Az ő tulságos aggodalma készítette számunkra ezen este furcsa mulatságait, épen azért oda kellett volna állania neki is a sorba velünk együtt és exercirozni, a mint illik. Meg is tette volna szónéklül a kedélyes jó öreg.

No de nem állottunk sorba és nem exerciroztunk. Ettől B. ur megkimélt, valószínűleg azért, mert a katonai gyakorlathoz maga sem értett, de meg talán inaiban sem bízott, hogy azok őt a kommandirozás ideje alatt a sok borozásnak miatta megbirják.

Ezen élvezetesnek ígérkező multság tehát elmaradt ugyan, hanem azért háborus előkészületeink még nem értek véget.

Ugyanis B. ur újlag elmondá, hogy az unser Majestät, ha kitör a háboru, a magyarokat a birodalom és a dinastia ellenségei ellen fegyverre fogja szólítani. Ez a felhívás pedig, miután a háboru küszöben áll, tovább egy pár napnál nem késheik. Reményét fejezte ki, hogy a magyarok sietni is fognak a birodalom és a dinastia ellenségei ellen fegyvert ragadni és küzdeni azzal a vitézséggel és önfeláldozással, melylyel a birodalom és a dinastiaért a Mária Terézia idejében küzdöttek volt.

Megnyugtattuk B. urat, hogy ez iránt még kétség sem foroghat fenn. Ugy fogunk harezolni, mint az orosz-lánok, meg sem állunk Turinig és Párisig. Elfogjuk Viktor Emmánuelt és Nápoleont.

— Na, így szeretem én a mádjarakat! — mondá örömtől és a bor mámorától sugárzó arczal B. ur.

Ezután megbeszéltük együtt még azt is, hogy miként fogjuk mi Enyeden és vidékén a népet fegyverbe állítani, amint a császári kiáltvány megjelenend.

Reám, mint akkori enyedi diákra, a főtanodai ifjúság bizott, hogy lelkesitem a Viktor Emmánuel, Nápoleon és a magyar emigratio elleni háborura a birodalom épségben maradása és a diasztia érdekében s legyven gondom, hogy mihelyt a szükség parancsolja, fegyvert fogjon. Én erre igen természetesen készséggel vállalkoztam. — Hasonló teendőkkel a Maroson tuli vidékre F. S., helyt Enyedre D. J., Felenyed és Orbó vidékére pedig D. I. és F. J. bizattak meg. Egyik sem vonakodott megbízatását elfogadni. A fegyver beszerzés eszközölését s általában a hadügyeknek, e vidékre terjedőleg, vezetését B. ur vállalta magára.

A fenyegetett ősz birodalom megvédése érdekében a szükséges intézkedéseket mi heten B. ur elnöklété alatt megtévén. Óránkra néztünk, azaz órájára nézett az, a kinek volt (nekem nem volt) s mivel az idő jóval éjjel után járt, illőnek és szükségesnek ítéltük házigazdánktól búcsút venni. Ezt tettük.

B. urék is hazaindultak. Elválásunk előtt azonban biztosítottuk B. urat, hogy a reánk bizottokról nem feledkezünk meg, azokban eljárunk, bennünk nem fog csalódni. Kijelentésünket köszönettel vette s egyszersmind felkért, hogy mikor ezen háborus ügyben tanácskozára hív össze, felhívására jelenjünk meg, mert ő minket szeret, lojalitásunkban megbizik.

Megköszöntük és megígértük, aztán kezet szorítottunk és eltávoztunk.

*

B. ur tanácskozára nem hívott többé minket össze. Szervezkedésünk ügye abban maradt. Lejárt a háboru nálunk nélkül és a békét is megkötötték nálunk nélkül.

Nagy-Enyed Övintézk

I. Az a helyiségezés mellett nem harezolhatni,

A ellog hurezolt koler nedves talajba tartományok a közegészség

1. mind példás tisztasáttal;

2. az u alatt mezőre

3. a pőnak, mindent elgondó hété egészen felol szagtalanúsága

4. az u elodázhatlanúságára és szá a legnagyobb tessék, a nedv elhordassanak

II. Min tetése rothadányok terjed minden lakósi tiltja:

a. a pata levelet, dögök gokat önteni trágya domb

b. Mive napon át a le mosás, furdés közben piszkótok, timárok ellenben megé megjelölteket paták mederben a patak vize

III. A kol később rizslés szerü hányadforrósági érde Kóléra gyanu tendő. Ajánlt

Miuthog fordittatik, ny szükségünk, a delek, sertésb és jó gyümöl kívánalom a biztosabban m furdés és mos

Ezen re 20 frtig terjével pedig 3 teljesítéséről haznál.

Nagy-E

A helyb hó 6 án megt ról következő 157 frt 10 k frt 57 fr.

Felüliz Károly 1 frt Miksa Miklós Gábor, Bened Tóth Miklós, vényi Mátyás Török Bertak Eduard, Nag Ujvár, Drago Sandor, Szoc hogyi Antal, Guidó 50—5 Fogadja zenekara össz szönetét.

Mult ju mulatsága pé kath. esperes fogadja az eg

Nagy-Enyed város tanácsa a cholera elleni óvintézkedések tárgyában a következő hirdetést adta ki:

1. Az ázsiai cholera Toulonból Franciaország több helységébe szét hurváltatván, a mai közlekedési viszonyok mellett nem lehetetlen, hogy váratlanul hozzánk is be fog hurváltatni, dacára a határállomások gondos őrzésének.

A elfogadott tudományos vélemény az, hogy a behurvált cholera csírok rothadó szerves anyagokkal fertőzött nedves talajban és talajvízben tenyészhetnek, főleg meleg tartományok és évszakokban. Ennél fogva a városi tanács, a közegészségügyi bizottsággal egyetértve, elrendeli hogy:

1. minden család fő gondoskodóját házában, udvarának példás tisztaságban tartásáról, surolás, meszelés, seprés által;

2. az udvari szemétdombok és trágyahalmok 8 nap alatt mezőre vagy kertbe kihordassanak;

3. a pöczegődrök, hol telvek, 8 nap alatt kihordassanak, mindenütt fertőtleníttessenek, mire közösen elengedő hetenként egy kiló vasgálicz több liter vízben egészben feloldva; a fertőtlenítés teljességét a gödrök szagtalansága tanúsítja;

4. az utcai csatornák városzerte kitaraktattak, de előadhatlanul szükséges, hogy az udvari csatornák tisztaságára és szárazságára, hol szagosak fertőtlenítésére is, a legnagyobb gond fordítottassék, a vízlefolás lehetővé tétessék, a nedves sártömegek halomra vetve kiszáradtassanak, elhordassanak 8 nap lefolyása alatt.

II. Minthogy a patakok és folyók vízének megfertőztetése rothadó és lórokozó anyagokkal egyik főtja a járványok terjedésének: a patak meder tisztaságának fentartása minden lakós és honpolgár közös érdeke, ennélfogva a tanács tiltja:

a. a patak mederbe szemetet, pöczetrágyát, káposztalevelet, dögöket és mindennemű rothadásra képes anyagokat önteni vagy dojni; mind ezek mezőre, kertek és trágya dombokra hordandók, illetőleg el is ásanók.

b. Mivel a patak víze a város lakossága által egész napon át a legkülömbözőbb czélakra használtatik (mosás, fürdés, építés, ipar), tiltatik; a patakmederbe napközben piszkos folyadékokat önteni, milyen szappanok, festők, timárok s más iparosok által használt folyadékok; ellenben megengedtetik ily folyadékokat, — az a pont alatt megjelölteket ide nem számítva — este 7—10 óra közt a patak mederbe önteni, mely időben a városi uszodától is a patak víze elzáratik.

III. A cholera tünetei: gyakori híg székürülések melyek később rizslészerűek és szagtalank, utóbb hányás, rizslészerű hányadékkal, a külő hőmérséklete és megkötése, forrósági érzet és szomj mellett nagyfokú bágyadság. Cholera gyanus eset a városi rendőrségnek azonnal bejelentendő. Ajánlatik a bélbántalmak szorgos gyógyítására.

Minthogy a táplálék legnagyobb része hőtermelésre fordítottik, nyáron pedig kevesebb meleg termelésre van szükségünk, ajánlatik a könnyű étrend, főleg a zsíros éledelek, serteshús élvezetének csökkentése, inkább zöldség és jó gyümölcs képezze a forró napok táplálékát. De a fő kivételom a mérsékelt étrend, mely bélbántalmaktól legbiztosabban megóv, dorbézolás kerülése, hőelvönás a testtől fürdés és mosás által.

Ezen rendeletek és tilalmak mulasztói és megszegői 20 frtig terjedő büntetéssel fognak sújtatni, 8 nap elteltével pedig 3 tagu bizottságok fognak e rendeletek pontos teljesítéséről meggyőződést szerezni városzerte minden háznál.

A városi tanácstól.

Nagy-Enyed, 1884. július hó 6-án.

Kovács Gyula,
polgármester.

Nyilvános számadás.

A helybeli önk. tüzoltó egylet zenekarának folyó július hó 6-án megtartott nyári mulatságnak bevétel és kiadásairól következő nyilvános számadás tétetik közzé: Bevétel 157 frt 10 kr. Kiadás 76 frt 53 kr. Pénztári maradék 80 frt 57 kr.

Felülfizettek: Ifj. Gáspár János 1 frt 50 kr, Vajna Károly 1 frt 50 kr, Ifj. Winkler János 1 forint 50 kr, Miksa Miklós, dr. Kovács Ödön, Horváth Gyula, O. Veress Gábor, Benedek Sámuel, Munkácsi Zsigmond, Boér Áron, Tóth Miklós, Csató János alispán, Ifj. Ravai József, Cservényi Mátyas, Hudelisz Mátyas, Sándor Albert 1—1 frt, Török Bertalan, Sebestyén Sándor, Gulácsi József, Vilk Eduárd, Nagy Pál Maros-Ujvár, Ifj. Szilágyi Péter Maros-Ujvár, Dragomán, N. N. Bodola, Város Ferencz, Folyovich Sándor, Szócs Sándor, Simonfi Alajos, Balla István Szépligeti Antal, Munkácsi tanár, Nemes Kálmán, Hinléder Guidó 50—50 kr, Váradi Mózes 10 kr.

Fogadja a közönség a parancsnokság és az egylet zenekara összes tagjainak pártfogóságokért legmélyebb köszönetét.

A rendezőség.

Múlt június hó 15-én tartott tüzoltó egylet nyári mulatsága pénztára javára utólagosan nt. Boér Áron gör. kath. esperes ur 1 forintot felülfizetni sziveskedett, miért fogadja az egylet tagjainak köszönetét.

A parancsnokság.

VEGYES HIREK.

Lapunk pártolót kérjük az előfizetésekre beküldésére. A második félre új előfizetést nyitunk 2 forinttal. Kérjük a megfelelő támogatást.

Kitüntetés. Szentkatolnai Bakk Endre vizaknai r. cath. plebánost, kinek neve Vizakna város multjából közölt történelmi dolgozatai s a nemes Bakk és Janos család leírásából szélesebb körben ismeretes, a népnevelés, közoktatás s az egyház terén szerzett érdemeiért Ó Felsége a Ferencz József-rend lovagkeresztjével tüntette ki. Szolgáljon e magas kitüntetés buzdításul a további közérdekű munkásságára!

Nagy Zsigmond munkatársunkat, ki Utrechtben már két évet töltött, tanulmányai befejeztével N.-Szében ev. ref. egyházközség néhai lelkész Bodrogi helyébe, segédlelkészül való kinevezésre ajánlotta fel a főt. püspök urhoz. E kiváló egyházközség méltó választást tett, midőn ezen tanulmányban, keresetjénél és hazafiai buzgalomban egyaránt jeles ifju tehetséget felkésztül jelölte ki.

Vásárhelyi Lőrincz lelkészjelöltet a Maros-Csucsi ev. ref. egyház egyhangulag lelkészül választotta. Beiktatása f. hó 13-án vasárnap történik meg.

A nagyenyedi ref. theologiai akadémián a papi szigorlatok szeptember hó 4-én és a következő napokon fognak megtartatni. Ezen vizsgákon főt. Nagy Peter ref. püspök ur is, mint az akadémia főfelügyelője jelen fog lenni.

Pályázat orvosnövendéki ösztöndíjra. A néhai Sárpataki testvérek által alapított évi 500 ft orvosnövendéki ösztöndíj folyó évben megürülven, a nagyenyedi Bethlen-főtanoda előjárósága ezen ösztöndíjra pályázatot hirdet. A folyamodványok augusztus 15-ig dr. Kovács Ödön rector-professorhoz küldendő.

Vizakna város képviselőinek fele része Csató János alispán elnöksége alatt f. hó 11-én újított meg választás utján.

A helybeli önkéntes tüzoltó-egylet f. hó 6-dikán a sétaterén megtartott „juliális” a legjobb sikerrel folyt le. A szép számú közönség az égiektől sem háborgatott mulatságban a legjobb kedvvel járta s élvezte a hosszú asztalok mellett kellemes estét.

Darkó J. a főtérén, Winkler J. üzletével szemben, új mézarszékot nyitott.

Szilágy megye tanácsi járásba kebelezett Magyar-Csaholy községben a pyhlloxera jelenléte konstátáltatván, a földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. miniszter f. evi 29 086. sz. alatt kelt rendeletével nevezett község összes szőlőterületét, valamint az olyan kertek, melyekben esetleg egyes szőlőtők állanak, zár alá helyeztetek. E rendelet értelmében a zár alá helyezett szőlőterületről, valamint gyökereves vagy gyökértelen szőlőössző szőlőnövény és általában a szőlőtől minden egyéb alkatrésze (a szőlőtörz kivételével), továbbá bármilyen fa- vagy cserjejenemű ültetvény, használt dugozók és szőlőkarók s szőlőleveleibe csomagolt bármió tárgyak kivétel s ugy ezen tárgyaknak egyik szőlőtől a mátkba való átvitele is eltiltatott.

A verespataki állami leányiskolában a vizsga f. hó 10-én történt meg Gáspár János kir. tanfelügyelő elnöksége s nagy számú közönség jelenlétében. Az eredmény valóban meglepő volt, teljesen kimutatva levén az iskola alapításának szüksége. Ugy a helyes feleletek, mint a jelesül betanított énekek általános tetszésben részesültek. Ez iskola vallás és nemzetiségi különbség nélkül teljesíti szép hivatását, mit a t. tanítóknek kiváló érdemeit tudunk fel.

A budapesti állami közép-ipartanoda igazgatósága felhívja mindazon szülőket és gyamokat, a kik gyermekeiket a jövő tanévre a közép-ipartanodába kívánják adni, hogy azokat az általuk választando szakhoz tartozó valamely műhelyben vagy gyárban, az építészeti szakra készítőket pedig építkezéseknél helyezték el a nyári szünetre, mert ezután a felvételnél a gyakorlati előképzettség is mind szigorúbban megkivántatik. Azon tanuló, a kik valamelyik közép-iskola negyedik osztályának bevégezése után lépnek a közép-ipartanodába, jogosítva vannak az egyenes önkényességre.

Villámcsapás. Junius hó 9-ke óta alig telik el nap eső nélkül, mit néha zúgó viharok, jégverés, villámcsapása tesznek szomorúan változatossá. Folyó hó 8-ka szintén egyike volt a legviharosabb napoknak. Este 9 órakor egy orias villám cikázott le borzasztó dörrénes közben Csombordon, szegény Sütő Tódor egyszerű földmives hazának határis részébe. Ott lakott Sütő Juon ifju feleségével, csendes alomba merülve. A villám a nőt oly szerencsétlenül érte, hogy 4 óra múlva meghalt, terje pedig eszméletlenül terült el. A ház meggyújt s a szakadó zapor dacára fedele légett; alig bírta a szerencsétleneket kihozni. Másnap délelőtt Szász József, a nagyenyedi járás erélyes fiatal szolgabírája dr. Nagy Albert j. orvos kiseretében ki, szállott, s a megtartott vizsgálat folyamán következő lelet vétetett fel: Sütő Juonné hullája meredt, a nyakon mellkason és az altesten a bőr szederjes, piros hulla foltokkal telve; az orrhátón, homlokán, mellkaron és a köldök táján égés következtében félkrajczár egész négykrajczár nagyságu pergamentszerűleg leszáradt bőrreszletek. A halál valószínűleg szívhűdés következtében állott be. Sütő Juon kimerülten feküdt szellemi és külőrzéki működése rendes,

hőmérséke 38.—49° C. között volt. Kedélye mélyen lehanygolt. Kezén, lábán, bal mellkarán jelentéktelen égési helya-
goeskká látszottak. Részére orrvissag rendeltetett.

Humor. Melyik soványabb? Két földmives beszélget egymás élményeiről. Egyik a másikat mindenben uti igyekszik leizáltatni. „Láttam olyan sertéseket, szolt az egyik, melyek oly soványak voltak, hogy csak úgy volt arnyekuk, ha kettő egymás mellé állott.” „Ez semmi, felelt a másik, nekem voltak olyan sovány sertéseim, melyek az ől deszka-hasadékain szökődtek ki s esomót kellett a farkukra kötöm, hogy ezt megakadályozzam.” — A pöröség. Az utcán egy koldus valami kis gyermeket ringat. „De hiszen ez a gyermek papirosból van!” kiált rá egy ur, a ki ep alamizsnát akart adni. „Oh, uram, csak most az egyszer van az így, mert az igazit kölcsön kellett adnom, egy szomszédasszonyomnak, aki házról házra jár.” — A mostani gyermekek. Nevelő: Nézze csak Adél, nem kell a mának megmondani, hogy egy hadnagy kísért bennünket? — Adél: De kisasszony ha őnt az ember hallja, még azt hiheti, hogy én még sobasem voltam szerelmes. — E ny h i t ő k ö r ű l m é n y. Bíró: Fel tud-e ön védelmére még egy fontos enyhítő körülményt hozni? vádolt: Igen, bíró ur ma van nevnapom.

Vörösmarty összes munkáiból Gyulai Pal szerkesztésében, Méhner Vilmos kiadásában megjelent az előzőkhöz hasonló esinnal a 7. és 8. füzet. Ezzel befejeztetett az első kötet s már a 7. füzetben a második is kezdődött. A kiadó úgy osztotta be a nyomott ikeket, hogy a jelen füzetekhez is csatoltatni Gyulai Pal nagy érdemű magyarázatait, melyek az első kötetbe levő költeményekre vonatkoznak s folytatni fogja azokat a következő füzetekben is. Ezzel eléri azt, hogy az időközben olvasók sem akadályoztatnak meg a nagy mű élvezetében. Az első kötet magyarázó jegyzeteinek befejeztével egyidejűleg fog a füzetekhez csatoltatni Gyulai Pal tollából a nagy költő kimerítő és méltató életrajza, nemkülönbben pompásan sikerült arcképe. (Egy füzet ára 35 kr. Megrendelhető a kiadónál s minden könyvkereskedésben. Megemlítjük egyuttal, hogy a pompás műhöz az izléses könyvtalbak már szintén munkában vannak.) Ismételve felhívjuk a közönség kiváló figyelmét e jeles vállalatra, melynek minden család könyvtárában helyett kell foglalnia.

Ujjonnan megjelent könyvek, melyek Wokál János könyvtárusnál Nagy-Enyeden kaphatók. 1. A legnevezetesebb föltfedezések könyve az ország- és népismeretén, mintegy 150 a szöveg közé nyomott képpel. Az egész mű két heti időközben megjelent, mintegy 15 füzetből fog állani. Egy füzet ára 25 kr. 2. Magyar Pantheon. A magyar történelem-, művészet- és irodalom 150 kimagasló alakú képekben és rövid életrajzokban föltüntetve, írta dr. Márki Sándor. Zsebkiadás, ára 60 kr. 3. Statisztikai tabellák a föld minden országairól különös tekintettel Magyarországra és az osztrák-magyar monarchiára ára 69 kr. 4. A mezőgazdaság. Mezőgazdasági kez- és vezérkönyv négy szakaszban. A földművelés, az állattenyésztés, a kertészet kézikönyve, az állatgyógyászat. Az egész munka 30 füzetben jelenik meg. Egy füzet ára 15 kr. 5. Kemény János életrajza. Írta dr. Márki Sándor, ára 20 kaja. 6. Madách Imre életrajza. Írta dr. Tóth Sándor, ára 20 kr. 7. Bocskay Istvan életrajza. Írta dr. Szalay József, ára 20 kr. 8. Jókai Mór. A magyar nemzet története regényes rajzokban. 2-dik kötet, ára 2 frt. 9. Igazságügyi miniszteri rendeletek az 1881. 1882. 1883. évekből, ára 60 kr. 10. A nyelv életéből a nagy közönség számára. Írta Peisner Ignacz, ára 1 frt.

Piaci árjegyzék. Nagy-Enyed, 1884. június hó 3-dikről Hectoliter tisztabuzza 6 frt 75 kr. Rozs 4 frt. 75 kr. Elgybuzza 5 frt 50 kr. Törökbuza 4 frt 75 kr. Zab 3 frt 75 kr. 100 klgm széna 4 frt 60 kr. 1 klgm. sertés hus 48 kr. marhahús 40 kr. 1 klgm. borjúhús 42 kr.

KÖZGAZDASÁG.

Pályázati hirdetmény.

Van szerencsém a t. érdeklődő közönséget értesíteni, hogy a nagyenyedi m. kir. vinczellérközségde három évi tantolyamát f. év augusztus hó 2-án tartandó zárvizsgával 5 növendék végzendő, kik a gyümölcsenyésztés-, szőlőművelés- és borászatban, mellesleg zöldségtermelés és kádarmunkákban is oktatást nyervén, méltányos díjazás mellett állást foglalni óhajtának. Ez irányban megkeresések, alólírt igazgatósághoz intézendők.

Ugyancsak fentnevezett intézetben az 1884. év október 1-én kezdődő új tantolyamra államköltséges tanuló felvételére ezenel pályázat nyitattik.

Felvételi kellekek:

- 1) Tizenhat évet betöltött életkort igazoló keresztlevél.
- 2) Erős egészséges, munkát bíró testalkat és védhímővel beoltásról tanuskodó orvosi bizonyítvány.
- 3) Legalább 4 elemi osztály sikeres végzését igazoló iskolai bizonyítvány.
- 4) Születési hely község előjárói által kiállított erkölcsi bizonyítvány.
- 5) Szülők vagy gyámok beleegyezése illetve ama kötelező nyilatkozata, melynél fogva a felvett növendék az intézet felügyelő bizottsága és igazgatósága beleegyezésével hagyhatja el.
- 6) Fehérnemű és egyéb ruházatról, nemkülönbben író és egyéb szükséges kisebb eszközökről a tanuló maga köteles gondoskodni, ággyat ágyneműt, törülközőt az intézettől nyer.

Jegyzet. Katonai kötelezettségének eleget tett vagy attól menteknek, nagyobb képzettségűeknek, kádármester-séget tanultaknak a felvételben előny adatik.

A vinczellér-képezdének tulajdonképeni célja és feladata a kis szőlő birtokosok fiainak tanítása és nevelése volna, mely üdvös cél azonban sajnos eddigelé még nem éretett el a mennyiben épen a kiképzés szükségük volna reá a kis szőlő birtokosok fia legkritikább lépnek ezen intézetekbe. Mintán én ezen haladásokra gatlólagható sajnos körülmény okát nagyrészt a kiképzetés hosszú idejében vélem feltalálhatni; azért is észszerűnek láttam az enyedi képezde tantervét aként szervezni, hogy a szaktantárgyakat illetve a gyümölcstermelést, szőlőművelést és borászatot bárki is egy tanév lefolyása alatt hallgathassa. Ennél fogva az intézetbe ugynevezett rendkívüli tanulók is vétetnek fel, kik a tanórákon gyakorlati oktatások és munkákban mint a rendes tanulók részt venni kötelesek, bizonyítványt azonban csak az intézet körében töltött időről és kifejtett szorgalmukról nyernek.

A rendkívüli tanulók lakás, élelmezés és egyéb szükségleteikről maguk tartoznak gondoskodni, hely esetén az intézetben ingyen lakást, ellátást pedig az intézeti élelmezőnél havi 14 frttel nyerhetnek.

A m. kir. vinczellér-képezde igazgatóságától.
Nagy-Enyed, 1884. június hó 2v-án.

Mórágai István,
igazgató tanár.

Gyümölcsfa-nevelés lefelé irányuló ágakkal.

Már többször merült föl az a kérdés, hogy nem lehetne-e gyümölcsfát lefelé fordított ágakkal nevelni? Erre a kérdésre is igennel lehet felelni. Ha széttekintünk a természetben, azt fogjuk találni, hogy alig van növénnyaj, mely között elő ne fordulnak oly példányok is, melyeknek ágai lefelé nőnek, mely mindamellett igen erős tenyésztettek; miből természetesen azt lehet következtetni, hogy a lefelé irányított ágakkal való gyümölcsfa-nevelés a természet törvényeivel nem ellenkezik.

A tapasztalás pedig azt bizonyítja, hogy bizonyos szokások, melyek második természetűek, még az utódokra is átörökíthetők, miből ismét az következik, hogy ha gyümölcsfáinkat mesterségesen lógó, vízszintes vagy más irány követeléséhez szoktatjuk, miért nem változhatnak e rákényszerített szokások az azokon termelt gyümölcsök magvaiban természetű, saját természetükből önként folyókká? és miért nem lehetne ez is a természet törvényeivel egyező?

A mi most már a kivitelt illeti, megjegyezhetjük, hogy az alanyt azon szabályok megfigyelése mellett kell megválasztani, mint a többi más alakfajúak, hogy a faj a talaj, az égal minőségéhez képest óhajtunk magonezra vagy törpére. Ojtás után a derékajtást függélyesen hagyjuk növekedni és az oldalajtásokból csak annyit hagyunk meg, a mennyi épen a derék erősítéséhez szükséges, de ezeket is röviden tartjuk, végül pedig egészen eltávolítjuk, kivéve, ha meghagyásukat a derékajtás tulajbaja növekedése kívánja. A mint a derékajtás azt a magasságot elérte, a hol az első emeletnek kezdődnie kell, ott visszavágjuk azt, hogy ez által oldalajtások képződjenek, melyeket eleintén az ugyanazon magasságban alkalmazott abroncs széléig vízszintesen, onnan pedig a föld felé függélyesen vezetünk; mi mellett csak arra kell vigyázni, hogy a lefelé vezetett ágak egyenlő távolságra essenek egymástól.

Alakot az ily fának mindenféleképpen lehet adni: sőt emeleteket is let csinálni fölfelé; vigyázni kell azonban, hogy míg az első emelet nem kész, addig a második emelet készítéséhez ne fogjunk, hanem azért a derékajtás irányában mindig készen egy hajtást, melyből a második vagy harmadik emelet derékajtását, ebből pedig az oldalajtásokat kifejthessük.

Ha már idősebb, de más alaku fát akarnánk e módon átalakítani, ezt igen könnyen ugy tehetjük, ha az oldalágakat eltávolítjuk és a fa derekát is ott visszavágjuk a hol az emeletet kezdeni akarjuk és az e ponton kifejlődött hajtásokat, sőt magát a fának visszavágot derekát s tetszés szerinti fajokkal beoltjuk és az ekként nyert hajtásokat alakítjuk, ügyelve arra, hogy ilyen műtét alá mindig csak jó erőben levő és buja tenyésztési fát válasszunk, hogy fáradságunkat gyorsabb és biztosabb siker jutalmazza.

E fák gondozását illetőleg ugyanaz áll, mint bármely más alakított fánál azzal a különbséggel, hogy ha ennél a nevelés első teendőit elvégeztük, később majdnem semmi tennivalónk sem lesz körülötte. Legtöbb gondot ad annak ellenőrzése, hogy minden hajtás egyenlően fejlődjék, mely célból ha valamelyik hajtás elmarad, a bujább hajtásokat visszacsipjük, vagy az elmaradt hajtással egy erősebb fölösleges vagy vízajtást összeforrasztunk és aztán, ha ez kötelességet teljesítet, onnan eltávolítjuk, lehet az ily gyenge, elmaradt hajtásokat másokkal is helyettesíteni, melyek épen megfelelőeknek mutatkoznak. Abban az esetben, ha ily fát több emeletre képeznénk, nagyon elő lehet az egészet egyenlőségét és szilárdságát mozdítani az által, ha a felsőbb emeletet ágait beelőltjük az alsóbbakéba, mert ebben az esetben megszűnik az egyes ágak egységisége, s a közös érdek és közös jólét egyesíti azokat.

Ez a gyümölcsfa-nevelési mód Angolország északi

részén általánosan alkalmaztatik, még pedig nem is mint ritkaság, vagy szeszélyből, hanem kizárólag azért mert ez által igen termékeny fák neveltetnek.

Ily fákat kedvező viszonyok közt 2—3 év alatt el lehet készíteni s a harmadik esztendőben többnyire már termő rügyek képződnek rajta azért, mert itt a képzőanyagának megfordított irányban kell működnie.

Sok angol kertész e nevelési módot kitünő eszköznek tekinti arra, hogy a gyümölcsfák termésre kényszerítesenek. Yorkshirében hosszú falakat lehet látni beültetve körtéffakkal úgy, hogy azok közül minden második lefelé fordított ágakkal bir, a többi pedig vízszintessel, a mi a szemnek egészen új és eredeti látványt nyújt. Sokan azt mondják, hogy az ilyen fák sok gondozást kívánnak azért, mert a mindig fölfelé törekvő képződés az által iparkodik kényszerűtől felszabadulni, hogy a hajlás szögletén mindig új meg új hajtásokat fejlessen. Erre azonban azt lehet felelni, hogy egy-két becsipkedést minden alakja megkiván egy nyáron át és hogy ez a mivelési mód semmivel sem kíván többet mint a másik.

E—s.

— A budapesti közraktár és az Elevator. Közélem három éve, hogy a leszámítoló és pénzváltó bank átvette Budapest fővárosától a közraktárakat és a közraktári üzletet nagy szabásul megindította. Széles alpra fektetett, szolid vállalatok természetű, hogy lassan de biztosan fejlődjenek. A közraktári intézmény Magyarország egész udolog és előre lehetett látni, hogy épp oly küzdelme lesz a kezdett nehézségeivel, mint mindennek, a mi törtélni készül. A kezdett nehézségei csakugyan több irányban nyilatkoztak s a vállalat életerőségének köszönhető, hogy azokat nemcsak legyőzte, de oly alapot vetett magának, melyen a fokozatos fejlődés biztosítva van. A fővárosi közraktárban ma háromszor nagyobb a forgalom mind az előző években s a beraktározók közt Magyarország leggazdagabb nagybirtokosai épp ugy szerepelnek, mint a kisebb termelők, a jómódu középosztály és a kereskedővilág. A közraktári üzlet a magy. leszámítoló és pénzváltó bank áruosztálya utjon előleg és bizományi üzlettel van összekötve, három egymásban kapcsolódó és egymás kiegészítő üzlet, mely megbeszélhetetlen előnyöket képes nyújtani. Az olesó kamatu előleg-nyújtás különösen a termelőre nézve valóságos oltalom, mely megóvjá érdekeit a gyakran erőszakos förlélmények nyomásával szemben. S ehhez járul a kényelem, hogy a leszámítoló bank áruosztálya a legjobb áron adja el bizományilag a terményt, melyre már előleget nyújtott. Ezeket az előnyöket szélesebb körbe tudomásra juttatni a hírlapirodalom kötelessége s hazafias kötelességet vélünk teljesíteni olvasóinkkal szemben, ha a Magyar leszámítoló bank mai hirdetésményére külön is felhívjuk becses figyelmét. Az Elevator üzembe tétele maga oly esemény, mely öuálló méltatást érdemelne. Ezuttal csak annyit említnék, hogy e vasból készült hatalmas épület, melynél impozánsabb sehol sincs s mely a királynak is legutolsó látogatása alkalmával annyira megnyerte tetszését, hogy a leg-hízelgőbb szavakban adott kifejezést elismerésének, nagy reformot van hivatva végrehajtani a magyar gabonakereskedésben. Mert csak idő kérdése, hogy a gabona-eladás típusok szerint történjék itt is, mint Amerikában. Erre kiváló alkalmat nyújt az Elevator szerkezeti beosztása, mely több ezer met. mázsa befogadása tartályokkal rendelkezik, a horvá a hasonnemű gabonanemek egész könnyűséggel oszthatók be. S e reform nagy lendületet fog adni a gabona forgalomnak, különösen az export szempontjából, mely az Elevatorban valóságos táposrnokat fog találni. És hogy ez az áruk kedvezőbb csoportulását is maga után vonja, az a dolog természetében fekszik.

FELELŐS SZERKESZTŐSEG:

Dr. MAGYARI KÁROLY.

TÖRÖK BERTALAN.

SZILÁGYI FARKAS.

KIADÓ-TULAJDONOS: WOKAL JÁNOS.

Sz. 7109—1884.

tkvi

Árverési hirdetmény.

A nagyenyedi kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóság részéről közlé tétetik, hogy a kir. kincstár végrehajtató 46 frt 47 kr tőke, ennek 6% kamata és 2 forint 90 kr költség kielégítése végett végrehajtást szenvedő Tyetrán Nioulainak a krakkói 109 számú tjkvben A+1. rendsz. alatt foglalt fekvőségei 401 frtban megállapított kikiáltási árban Krakkó község előljárási helyiségében 1884. július hó 19-dikén délelőtt 10 órakor tartandó nyilvános árverésen kikiáltási áron alól is eladtnak.

Venni szándékozók kötelesek a kikiáltási ár 10%-át készpénzben vagy pedig az 1881. évi LX. t. cz. 42. §. jelzett árfolyammal számított óvadékképesnek nyilvánított értékpapirokban a kiküldött kezéhez letenni.

A vételért pedig vásárló az árverezés jogerőre jutása után 30 nap alatt köteles a feltételekben megnevezett kir. adó-, mint letéti hivatalhoz lefizetni.

Különb az árverezés megállapított feltételei a helyi tkönyvi hatóságnál a hivatalos órák alatt és Krakkó község előljárási helyiségében megtekinthetők.

A kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóságtól.
Nagy-Enyeden, 1884. márczius 31.

Szentpáli,
kir. aljbíró.

Nyomatott Wokal János könyvnyomdájában N.-Enyeden.

Sz. 1120—1884.

tkvi

Árverezési hirdetmény.

A nagyenyedi kir. járásbíró mint telekkönyvi hatóság részéről közlé tétetik, hogy Korbuly Balint végrehajtató 200 frt tőke, ennek 1880. október 1-től járó 6% kamata 19 frt 40 kr költség kielégítése végett végrehajtást szenvedő Vlasiu Thodorinak a szászcsanádi 24 szám tjkvben A+1—16. rendszám alatt foglalt fekvőségei 1788 frtban megállapított kikiáltási árban Szász-Csanád község előljárási helyiségében 1884. évi július hó 28-án délelőtt 10 órakor tartandó nyilvános árverésen kikiáltási áron alól is eladtnak.

Venni szándékozók kötelesek a kikiáltási ár 10%-át készpénzben, vagy pedig az 1881. évi LX. t. cz. 42. §. jelzett árfolyammal számított, óvadékképesnek nyilvánított értékpapirokban a kiküldött kezéhez letenni.

A vételért pedig vásárló az árverezés jogerőre jutása után 30 nap, a 2-ik részletet 60 és a 3-ik részletet 90 nap alatt köteles a feltételekben megnevezett kir. adó-, mint letéti hivatalhoz lefizetni.

Különb az árverezés megállapított feltételei alóli telekkönyvi hatóságnál a hivatalos órák alatt, és Szász-Csanád község előljárási helyiségében megtekinthetők.

A kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóságtól.
Nagy-Enyeden, 1884. május 5-én.

Szentpáli,
kir. aljbíró.

MÁLNÁSI FÜRDŐ.

Vasas-savanyu és hideg kénvize idült, csúszos és köszvény bántalmaknál, börgyengeségnél, rászt-kórnál (Hypochondria) és méhszenvnél (Hysteria), idült bőrbetegségeknél, máj- és lépaganatoknál, nemi gyengeségeknél, ideges bajok, bénulások szélhűdés folytán, — vérszegénységénél, szerves szív-bajok és ütér bajoknál, görvély kórnál, aranyeres bántalmaknál, szembetegségeknél kitünő gyógyhatással bir. — Láp-fürdője, kengőz-barlangja is jeles. — 120 butorozott szoba 40 krtól 1 frt 50 krig. Kitünő konyha. Jóízű borok jutányos áron kaphatók.

Előpatak, Tusnád, torjai kénbarlang, Szent-Anna tava legszebb kirándulási helyek. A fürdőre utazók a földvári vasuti állomásig 33 $\frac{1}{3}$ % vasuti díjelengedésben részesülnek a nagyobb vasuti állomásokról. — Cézserü fogatok állanak az utazók rendelkezésére. — Bővebb felvilágosításokat ad ÖTVÖS PÁL fürdőbiztos Málnáson és Sepsiszt.-Györgyön. 4—5

Egy két löerejű cséplőgép teljes felszerelvényvel, szelelő rostával és tíz darab szitával együtt alólrtnál Nagy-Enyeden eladó.

BISZTRICSÁNY LAJOS.

Carbenet, jeles vörös bor.

50 liter 18 frt, 100 liter 35 frt; nagyobb mennyiségben jutányosabb. — Megrendeléseket elfogad e lap kiadóhivatala.

Magyar leszámítoló és pénzváltó bank.

Az aratási évad alkalmával ajánljuk a t. cz. tenetűk és kereskedők ügyelőmebe: több mint 400.000 métermáza befogadásti képességgel bíró

közraktári telepünket Budapest.

Hat raktári épület és egy nagy gabona Elevator áll készen termények és áruk beraktározására, kezelésére, kiraktározására vagy továbbküldésére a legjutányosabb díjak mellett.

Állunk olesó kamatiab mellett előleget a beraktárolt, sőt már a cziminkre feladott terményekre.

Elválljuk a ránk bízott termények bizományában való eladását akár a vidéki állomásokról, akár pedig raktárainkban. Ajánljuk továbbá teljesen felszerelt raktárainkat Szegeden, Barcsen és Temesvárt.

Vasuti és gözhajózási vállalatok részéről fönt elősorról vállalatainak kiváló kedvezményekkel bírnak Magyar leszámítoló és pénzváltó bank Budapest.

Szerk...
A KIAD...
Kia...
Wokal J...
az elő...
berme...
Kéziratol...

Megyé

(B.) H.

kedési visz...
hogy az er...
kedhetik an...
Csak a hav...
a vasuti há...
még érvény...
völgvét az...
Feltávarral...
Schweinitz...
pályát. És...
földtani visz...
legnagyobb...
a bányáipar...
nyertek élet...
folytán meg...
rendes száll...

Am az...
vonalok áts...
használhatn...
gyárvállalat...
esolatban. E...
pos számítás...
gésnek kimé...
véljük — ho...
tekintetben...
gyár- és ipa...
szesülnek az...
szeszgyárak...
gazdasággal...
szesülő „gaz...
kezelni)

Külön...
mény. Mig

Alig mu...
polná"-nak hi...
hetett ez az...
szájhagyomány...
volt e helyen...
látta valaki.

A mond...
itt vezetett el...
réges-régen...
hódító hadjá...
gazot látuk...
sorsa! A hata...
lelmes római...
totta fel, a m...
megnyugvás...
zatai felett sz...

A kuru...
gye a kápoln...
gyomány szer...
kok, kik a vad...
eső halált halt...
Sokszor...
csontokat, kop...
hajdan, talán...
csontjait tapos...

Emléksz...
kola ifjuságb...
évig minden...
ban, hogy a b...